

กลยุทธ์การสอนพูดโดยใช้วิธี Auditory Verbal

การสอนพูดแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก หลังจากเด็กได้รับการตรวจวัดการได้ยินและใส่เครื่องช่วยฟังหรือใส่ประสาทหูเทียมแล้ว จะต้องดำเนินการสอนการฟังและการพูดให้แก่เด็กอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม โดยผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการสอนเด็กด้วย ทั้งนี้สิ่งที่ควรตระหนักในการสอนพูดให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีดังนี้

ในการสอนพูดควรให้เด็กได้เข้าไปอยู่ในห้องเรียนปกติที่มีการสื่อสารโดยใช้การพูดและต้องให้เด็กใส่เครื่องช่วยฟังหรือประสาทหูเทียมที่เหมาะสมกับเด็กตลอดเวลา นอกจากนี้พ่อแม่ ผู้ปกครองจะเป็นผู้สอนพูดและให้เด็กมีเวลาในการตอบสนองกับพ่อแม่ในขณะที่สอนพูดด้วย ซึ่งกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สามารถนำมาใช้เพื่อสอนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองนำไปใช้ในการสอนพูดโดยใช้วิธี Auditory Verbal มีรายละเอียดดังนี้

1. เด็กต้องใส่เครื่องช่วยฟังหรือประสาทหูเทียม

2. ขณะที่พูดกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พ่อแม่หรือผู้สอนพูดจะต้องอยู่ใกล้ไมโครโฟนของเครื่องช่วยฟัง โดยในระยะแรกของการสอนผู้สอนต้องมั่นใจว่าผู้สอนอยู่ใกล้พอที่เด็กจะได้ยินซึ่งระยะห่างที่ใกล้ที่สุดระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน คือ ประมาณ 6 นิ้ว ถ้าเรายังอยู่ไกลจากเด็ก การฟังจะทำได้ยากขึ้นและผู้พูดก็ต้องตะโกนเพื่อให้เสียงดังขึ้น ซึ่งทำให้เสียงมีความเพี้ยน ดังนั้นเวลาพูดถึงแม้จะอยู่ใกล้ผู้พูดก็ไม่ควรพูดเสียงดังเกินไป นอกจากนี้ระบบของเครื่องช่วยฟังควรเป็นระบบ FM เพราะจะทำให้การฟังเสียงมีความชัดเจน แต่อาจจะมีราคาค่อนข้างแพง

การสอนในระยะแรกผู้สอนและผู้เรียนควรมีระยะห่างกันประมาณ 6 นิ้ว เมื่อผู้เรียนเริ่มฟังได้ดีขึ้น ก็ให้เปลี่ยนเป็นระยะที่ไกลขึ้น เช่น ผู้สอนอาจจะอยู่ที่ห้องโถงหรือที่ๆไกลมากขึ้น แต่ต้องไม่ไกลมากถึงกับต้องตะโกน

3. สภาพแวดล้อมในการสอนจะต้องเงียบ เช่น ถ้าสอนในห้องก็ต้องปิดโทรทัศน์ วิทยุ หรือแม้แต่สอนในรถยนต์ ก็ต้องปิดวิทยุเช่นกัน ไม่ควรที่จะฝึกพูดในห้องเรียนที่มีนักเรียนอื่นอยู่ เพราะจะทำให้ทั้งผู้สอนและเด็กไม่ได้ยินซึ่งกันและกัน

4. การสอนพูด ผู้สอนต้องทำน้ำเสียงสูง-ต่ำ ให้เหมาะกับเนื้อเรื่องที่สอน เพราะนอกจากเด็กจะเรียนรู้เรื่องเสียงแล้ว เด็กยังได้รับรู้ความหมายและความสำคัญของเนื้อเรื่องตอนนั้นด้วย ซึ่งการสอนแบบนี้จะเหมาะกับเด็กทารกถึงเด็กที่มีอายุ 4 ขวบ

5. มีการสบตาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน แต่ไม่让孩子มองปากผู้สอน เพราะการสบตาแสดงว่าเด็กกำลังตั้งใจฟังผู้สอนอยู่

6. มีการแสดงความสนใจร่วมกันในสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้สอนกำลังสอนอยู่ เช่น ให้เด็กถือของเล่น แล้วให้เด็กพูดถึงของเล่นชิ้นนั้น โดยผู้สอนก็ต้องตั้งใจฟังขณะที่เด็กพูด ดังนั้นควรให้เด็กเป็นผู้เริ่มความสนใจในสิ่งที่เด็กจะพูด แล้วให้ผู้สอนเป็นผู้ฟัง

7. การรอในขณะพูด เมื่อเด็กพูดผู้สอนจะต้องรอและฟังอย่างตั้งใจจนกระทั่งเด็กพูดจบ ผู้สอนจึงพูดแล้วให้เด็กเป็นผู้รอสลับกันไป

8. ในช่วงแรกๆ ของการสอนพูดให้ผู้สอนใช้การหยุดชั่วคราวและให้เด็กรอในขณะสอนพูด หากเด็กพูดแทรกให้บอกว่ารอก่อน เมื่อผู้สอนพร้อมที่จะฟังเด็กพูดให้ก้มตัวลงไปหาเด็กหรือมองสบตา เพื่อเป็นสัญญาณบอกว่า ผู้สอนพร้อมจะฟังที่เด็กพูด เป็นไปตามขั้นตอน คือ เรารอ-เด็กพูด-เราพูด-เด็กได้ตอบ

ตัวอย่าง ด.ช. Loel I. อายุ 1 ปี 5 เดือน ใส่เครื่องช่วยฟังมาเป็นเวลา 3 วัน เวลาสอนทั้งแม่และผู้สอนจะอยู่ในระยะที่เด็กจะได้ยินได้ชัด การสอนจะใช้ของเล่นเป็นสื่อ โดยจะพูดและให้สัญญาณว่า “ไป ไป ไป” แล้วจึงปล่อยรถของเล่นให้แล่นลงไปตามทางลาดที่เป็นแบบลดระดับ สลับซ้ายขวาที่อยู่ตรงหน้าเด็ก เมื่อเด็กฟังคำว่า “ไป ไป ไป” บ่อยๆ เด็กก็จะพูดตามได้เอง

9. พูดเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ขณะกำลังรับประทานอาหาร อาบน้ำ ฯลฯ ให้พ่อแม่ใช้ทุกวินาทีในการพูดเมื่อมีโอกาส เช่น เวลาเปิดก๊อกน้ำแล้วล้างมือ ก็พูดว่า ล้าง ล้าง ล้าง เป็นต้น

10. ให้เรียกชื่อเด็กก่อนทุกครั้ง ก่อนที่จะให้เด็กทำอะไร เมื่อเรียกชื่อเด็กจะต้องมีกิจกรรมให้ทำต่อ เช่น เรียก Johnny แล้วบอกให้เด็กใส่รองเท้า ฯลฯ แต่ไม่ใช่เรียกชื่อเด็กแล้วไม่มีอะไรให้ทำ เพราะไม่เช่นนั้นเด็กก็จะเรียนรู้ว่าเรียกเฉยๆ แล้วเด็กก็จะไม่ตอบสนองต่อการเรียกชื่ออีกต่อไป

11. สอนการฟัง โดยเรียงลำดับการฟัง เช่น พูดคำว่า “ฟัง” แล้วผู้สอนชี้ที่หู เมื่อเล่าเรื่องเสร็จ ก็ถามเด็กว่าได้ยินอะไรบ้างจากที่เรื่องที่เล่า

ตัวอย่าง ด.ญ. Kelsey T. อายุ 4 ปี 2 เดือน ใส่เครื่องช่วยฟังมาเป็นเวลา 10 เดือน วิธีการสอน คือ ให้เด็กใส่เครื่องช่วยฟังแล้วนั่งฟังคนเรียกชื่อตนเอง ถ้าได้ยินก็ให้พูดว่า “หนูได้ยินเสียงคุณแม่คะ” แล้วเปลี่ยนให้เด็กเรียกชื่อแม่ของตนเอง จากนั้นแม่ก็พูดว่า “แม่ได้ยินหนู” แล้วเปลี่ยนให้แม่บอกเด็กว่าให้นอนหมอบกับโต๊ะ และฟังเสียงเรียก เมื่อเด็กได้ยินเสียงเรียกก็ตอบว่า “หนูได้ยินเสียงแม่คะ” เป็นการสอนให้เด็กรู้จักการรอและรู้จักฟังเสียง

12. เด็กจะต้องได้ยินเสียงก่อน จึงจะสอนพูดได้ เพราะไม่เช่นนั้นพัฒนาการทางสมองของเด็กจะช้า ซึ่งเด็กปกติเมื่อได้ยินเสียงแล้วจะสามารถเลียนแบบได้ทันที แต่สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะต้องสอนการฟังก่อนในทันทีที่เปิดเครื่องช่วยฟัง เช่น จะสอนคำว่า “ม้า” ก็ให้เด็กฟังเสียงร้องของม้าก่อน เด็กจะได้รู้ว่าสัตว์ตัวนี้มีเสียงร้อง ก่อนที่จะสอนให้เขาพูดคำว่า “ม้า”

13. สอนการฟังเพียงอย่างเดียว โดยไม่ต้องใช้หนังสือมาเปิดอ่านให้เด็กฟัง เพราะไม่เช่นนั้น เด็กจะมองแต่ปากผู้สอน ไม่ฟังเสียงพูด ถ้าจะใช้ของเล่น ก็ให้เล่นของเล่นอยู่ระดับปาก เพื่อที่เด็กจะได้ไม่มองปากของผู้พูด

14. ใช้มือในการบอกลำดับ (Hand cue) โดยให้มืออยู่ข้างๆ ปาก เพราะเด็กจะเห็นปากไม่ชัดเท่าไรหรอก แต่จริงๆ ไม่ควรใช้ Hand Cue เพราะจะไม่เป็นธรรมชาติ แต่ในกรณีที่เด็กหันมามองผู้สอน ก็อาจต้องใช้ Hand Cue การใช้ Hand Cue ทำให้เด็กรู้ว่าต้องพูด เมื่อวางมือที่ปากของเด็กหรือวางที่ปากของแม่ แต่ลักษณะการทำ Hand Cue นี้ เมื่อเด็กรู้ลำดับการพูดแล้ว ก็จะหยุดทำ Hand Cue ไปเอง ดังนั้น ควรใช้ Hand Cue เมื่อจำเป็น แล้วค่อยลดการใช้ Hand Cue ลง

ตัวอย่าง ด.ญ. Graycie M. อายุ 3 ปี 9 เดือน ใส่เครื่องช่วยฟังมาเป็นเวลา 15 เดือน มีปัญหาทางสติปัญญาด้วย ในการสอนพูดจะสอนโดยใช้กิจกรรม เช่น ผู้สอนเทน้ำใส่ถังพลาสติก เด็กจะสนใจการเทน้ำมากกว่าที่จะฟังว่าผู้สอนกำลังพูดว่าอะไร ผู้สอนจึงใช้เทคนิคการหยุดชั่วคราวและการใช้ Hand Cue และ Auditory ร่วมกัน แล้วผู้สอนจึงเน้นให้เด็กพูดออกเสียงและพูดประโยคที่ยาวขึ้น โดยใช้ประโยคใหม่ๆ แล้วให้เด็กเลียนแบบ แต่สุดท้ายผู้สอนก็ต้องใช้ Hand Cue เพราะเด็กมองปากผู้สอนขณะพูด ผู้สอนจึงถือสิ่งของไว้ใกล้ๆ ปากแล้วพูด แล้วนำสิ่งของไปไว้ใกล้ๆ ข้างปากเด็กเพื่อให้เด็กพูด

15. จัดกิจกรรมที่สนุกสำหรับเด็กเพื่อไม่ให้เด็กรู้สึกเบื่อ

16. การเปล่งเสียงคำที่สำคัญในประโยคให้ดังขึ้น โดยเน้นคำที่เด็กไม่พูด เช่น แม่ตักข้าวใส่จาน เด็กพูดว่า “แม่ตักข้าวจาน” ผู้สอนต้องเน้นคำว่า “ใส่” เป็นต้น

17. การขยายประโยค จะเป็นการส่งเสริมการฟังในระดับที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น เด็กพูดคำว่า “ลูกบอล” ได้แล้วผู้สอนก็เพิ่มโดยพูดว่า “ลูกบอลสีน้ำเงิน” และให้เด็กพูดซ้ำๆ แล้วค่อยขยายเป็นประโยค เช่น เล่นฟุตบอลเตะฟุตบอล เป็นต้น เพื่อให้ผู้ปกครองนำไปใช้ในการสอนพูดได้ด้วย

18. การให้แรงเสริมและพัฒนาการทางภาษา ผู้สอนจะต้องให้แรงเสริมเชิงบวกเสมอ เช่น เด็กพูดคำว่า Bye Bye ได้ ผู้สอนก็ชมว่า เก่งมาก พูดได้ดีมาก ผู้สอนให้แรงเสริมทั้งคำพูดและสิ่งของที่จับต้องได้ แต่โดยทั่วไปมักใช้คำพูดมากกว่า ทั้งนี้การให้แรงเสริมจะต้องให้ทันที แต่จะต้องคำนึงถึงการให้คำให้เหมาะสมกับวัยของเด็กแต่การชมจะทำเมื่อเด็กปฏิบัติได้ตามเป้าหมายที่วางไว้เท่านั้น

19. การสอนโดยให้เด็กหาแหล่งกำเนิดเสียง ถ้าเด็กใส่เครื่องช่วยฟัง 2 ข้าง จะสอนการฟังได้เร็วกว่าเด็กที่ใส่เครื่องช่วยฟังเพียงข้างเดียว ดังนั้นถ้าเป็นไปได้ควรใส่เครื่องช่วยฟัง 2 ข้างจะดีกว่า แต่ถ้าใส่เครื่องช่วยฟังแล้วเด็กได้ยิน ผู้สอนจะสอนการฟังทันทีโดยไม่ต้องรอ ซึ่งถ้าเด็กอยู่ในโรงเรียนก็ให้ใส่เครื่องช่วยฟัง 2 ข้าง แต่ถ้าเวลาสอนพูดก็อาจใส่ทีละข้างได้ ทั้งนี้เพื่อทดสอบความสามารถในการได้ยินของหูแต่ละข้างนั่นเอง

20. การเรียกชื่อสิ่งของโดยการสอนซ้ำไปซ้ำมาหลายๆ ครั้ง เพื่อให้เด็กซึมซับ ซึ่งเด็กปกติ การเรียกชื่อสิ่งของไม่ว่าจะใกล้หรือไกลเด็กก็จะได้ยินและเรียนรู้ได้ แต่ถ้าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำเป็นต้องเรียกชื่อสิ่งของให้ตรงและเรียกชื่อซ้ำไปซ้ำมาหลายครั้งเพื่อให้เด็กเรียนรู้ชื่อที่ถูกต้อง

21. กระตุ้นให้เด็กพูด โดยใช้เทคนิคต่างๆ ผสมกับเสียง เช่น การพูดและการใช้ Hand Cue การเอียงศีรษะเข้าหาเด็กเพื่อให้เด็กพูด การรอ เป็นต้น
22. การสร้างความสนใจให้กับเด็ก เช่น การเอาของไปซ่อน เอาของไปห่อ เพื่อให้เด็กคาดหวัง หรือ มีความสนใจในสิ่งนั้น หรือใช้สิ่งของที่มีความแปลก ของที่ตกแล้วแตกหรือหักได้ เพื่อให้เด็กมีความสนใจในกิจกรรมนั้น
23. สอนให้ผู้ปกครองใช้เทคนิคการทดสอบการฟังเมื่อเด็กใส่เครื่องช่วยฟัง หรือการทดสอบเด็กเมื่อใส่ประสาทหูเทียมโดยทดสอบทีละข้าง ด้วยการใช้เสียง Six Sound (อา อู อี อิม ซ ส) ในการทดสอบ ซึ่งจะต้องทำตั้งแต่เด็กอายุน้อยๆ เช่น การนำบล็อกไม้มาวางต่อกันแล้วดูการตอบสนองของเด็กจากการฟัง เมื่อมีเสียงเรียกเด็กหันหาเสียงหรือไม่

ตัวอย่าง ด.ช. Jake T. อายุ 2 ปี 3 เดือน ใส่เครื่องช่วยฟังมาเป็นเวลา 13 เดือน ผู้สอนสอนโดยใช้เสียงที่แตกต่างกัน 6 เสียง ด้วยการใช้นิ้วชี้ของเล่นเป็นเบ็ดที่เคลื่อนไหวได้ ซึ่งจะมีเบ็ดหลายตัวหมุนวนอยู่ในกระบะของเล่นและเบ็ดก็ส่งเสียงร้องได้ ขณะที่เด็กกำลังสนใจเบ็ดอยู่ นั้น ผู้สอนหยิบเบ็ดออกมา 1 ตัว เด็กร้องขอและเอื้อมมือมาจับ ผู้สอนก็จะยกมือที่ถือเบ็ดอยู่นั้นไป จากนั้นผู้สอนก็ทดสอบการฟัง โดยพูดให้เด็กฟังและพูดตามโดยผู้สอนพูดว่า “เบ็ดตัวนี้ร้อง อือ” ถ้าเด็กพูดตามได้ก็จะวางเบ็ดไว้ที่เดิม แล้วก็ทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ แต่ใช้เสียงที่แตกต่างกัน

รองศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล เขียนและเรียบเรียง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ แปลการบรรยาย
นางสาววินิตา แก้วเกื้อ ถอดเทปการบรรยาย

ที่มา : จากการสัมมนาวิชาการเรื่อง Developing Listening and Spoken Language Skills

โดย Brenda Bliss, M.S., CCC – SLP/A, LSLS Cert. AVT

(Licensed Speech–Language Pathologist/Audiologist LSLS. Certified Auditory–Verbal Therapist)

ณ ห้องประชุมชั้น 8 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จัดสัมมนาวิชาการโดย ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ